

Verslag bewonersavond Strubben-Kniphorstbosch

Inrichting- en beheerplan Strubben-Kniphorstbosch, Staatsbosbeheer

Tweede bewonersavond

Datum: 22 oktober 2007

Locatie: Café De Grutter, Annen

1 Welkom en opening

Om 20.00 uur opent Erik Opdam de avond en heet iedereen van harte welkom. De opkomst is een stuk hoger dan tijdens de eerste bewonersavond. Erik vraagt een aantal mensen in de zaal wat hun verwachting is van de avond en wat ze zoal doen in het gebied De Strubben-Kniphorstbosch.

De reacties zijn als volgt:

- Een presentatie hoe het Kniphorstbosch in toekomst er uit komt te zien en hoe het gebied gebruikt wordt.
- Hoop dat er niet te veel verandert, maar wel benieuwd naar het plan.
- Hoop dat de natuurwaarden niet te veel worden aangetast.
- Hoop dat er iets wordt gedaan tegen het dichtgroeien van het gebied en dat heidevelden worden hersteld.
- Hoop dat er niet 'al te gekke' ingrepen gaan plaatsvinden.
- Er is angst voor te rigoureuze kap.
- De afwisseling in het gebied wordt zeer gewaardeerd.
- Het bos wordt met name gebruikt om te wandelen. Daarnaast: fietsen, mountainbiken, paardrijden.

Erik vat de reacties samen -prachtige natuur, mooi om te wandelen, paardrijden en fietsen en liever niet te veel of te gekke ingrepen- en vraagt Herman Brink als Staatsbosbeheerder hoe hij hier tegenaan kijkt. Herman verwacht dat de mensen met het plan krijgen wat ze graag zouden willen. Verder is hij erg benieuwd hoe de bewoners tegen het plan aan kijken, zij weten immers het meeste van het gebied en kunnen een rol vervullen in het plan. Verder meldt hij dat het plan eind december klaar moet zijn. De begeleidingscommissie komt eind november bij elkaar om het eindconcept te bespreken. Het doel van deze avond is informeren en reacties verzamelen die meegenomen kunnen worden in het plan.

Een meneer reageert hierop: hij komt al 55 jaar in gebied en hoopt dat Staatsbosbeheer het net zo gaat beheren als Defensie dat gedaan heeft. Hij vindt het belangrijk dat de heide weer open wordt en dat de schaapskudde blijft.

2 Hoofdlijnen van het plan

Gebied

Berno Strootman presenteert het conceptplan op hoofdlijnen. Hierbij gaat hij eerst kort in op de ontwikkeling in de afgelopen 100 jaar. Vanaf 1900 is het gebied sterk veranderd. Rond 1900 bestond het gebied De Strubben Kniphorstbosch grotendeels uit hei. De strubben waren toen nog goed zichtbaar. Anno nu is de heide voor een groot deel verdwenen en worden de strubben steeds moeilijker zichtbaar door de opslag van bomen en struiken.

Het gebied kenmerkt zich door de grote dichtheid aan historische waarden. Het is als het ware de Randstad uit de ijzertijd. Bovendien is het gebied het enige archeologische reservaat in Nederland. Tot voor kort waren natuur en defensie terrein de belangrijkste functies van het gebied. Nu staat cultuurhistorie meer centraal en is het belangrijk dat het gebied beleefbaar gemaakt wordt. Cultuurhistorie is nu leidend voor natuurontwikkeling. De landschapsvisie Drentsche Aa en de cultuurhistorische inventarisatie van Jan Neeffjes (Bureau Overland) vormen de basis voor het plan.

Dan volgt de kaart met de landschapsvisie Drentsche Aa. Belangrijke elementen voor het gebied De Strubben - Kniphorstbosch zijn:

- Cultuurhistorie.
- Het behoud van de houtsingels rondom de essen.
- Behoud en ontwikkeling van de strubben.
- Meer openheid bij grote concentraties grafheuvels.
- De relatie tussen cultuurhistorische objecten (zoals grafheuvels) en het landschap beter zichtbaar maken (er is bijvoorbeeld een relatie tussen de ligging van de grafheuvels en de karrensporen en andere historische routes).

Op de kaart van de huidige situatie (gebaseerd op de cultuurhistorische inventarisatie) zijn de belangrijke cultuurhistorische elementen weergegeven. De karrensporen zijn nog steeds herkenbaar in het landschap. Daarnaast wordt de Galgenberg genoemd. Dit was in het verleden een belangrijk knooppunt, een driemarkenpunt. Ook is te zien dat er een relatie is tussen bundels karrensporen en grafheuvels uit verschillende perioden. Het gebied herbergt enorm veel sporen uit het verleden. De waarde wordt pas duidelijk als je ze kunt vinden en kunt zien.

Een serie foto's volgt: hunebedden, de Generaalsheuvel, grafheuvels, het paraboolduin, een pad haaks op de karrensporen, de enorme ontwikkeling van bos en opslag, restanten van het landgoed, de Galgenberg en de Berenkuil. Bernardo vertelt dat er op het paraboolduin een hele reeks grafheuvels ligt. Deze zijn momenteel moeilijk te zien; wanneer het plan tot uitvoering komt, worden de grafheuvels weer duidelijk zichtbaar.

Dan volgt een punt van discussie: de stormbaan. Berno licht toe dat de stormbaan ook een deel is van ons erfgoed en kenmerkend is voor een bepaalde periode in de geschiedenis van het gebied, en daarmee een laag vormt in de ontwikkeling van het gebied. Ook de RACM ziet de stormbaan en omgeving als waardevolle jonge historische objecten. In het concept-plan wordt de stormbaan daarom behouden. Jonge historische objecten zijn erg kwetsbaar. Vaak worden ze gesloopt, later vinden we dat jammer. Hoe het behoud vorm gegeven wordt is nog onduidelijk en onderwerp van studie. Je kunt het juridisch gezien niet benoemen als speelterrein. Daar is het te gevaarlijk voor. Een mogelijkheid is het plaatsen van bordjes: dit is een historisch element, gebruik ervan op eigen risico. De meningen over de stormbaan zijn verdeeld: sommigen zien het inderdaad als waardevol, anderen zien het als oud ijzer wat er niet hoort en het gebied alleen maar lelijk maakt.

Het plan

Het conceptplan is gebaseerd op de kenmerkende driedeling van het gebied:

- A Noord: het plateau van Schipborg: het strubbengebied.
- B Midden: productiebos en Kniphorstbosch.
- C Zuid: stuifzanden en heidegebied met zandige laagten.

In het plan staat de cultuurhistorie voorop. Oude elementen worden in ere hersteld of zichtbaar gemaakt door het verwijderen van opslag. Het rechtlijnige karakter van het landgoed is kenmerkend en wordt versterkt door het benadrukken van de lanen.

Reacties tussendoor vanuit het publiek:

- Waarom zou je de boswal vrijmaken, nu hangt er toch juist een mooi sfeertje? Antwoord: Op deze manier verdwijnt het historische element boswal langzamerhand. Dit is jammer, daarom gaan we het vrijmaken. Een eik heeft veel licht nodig om te overleven.
- Waarom doe je niet gewoon niks? Antwoord: Door niets te doen geef je de voorrang aan de natuur en het verval, en verlies je op termijn de cultuurhistorische waarde.
- Kun je niet een klein beetje herstellen? Ja, soms kan dat en dan heeft dat ook de voorkeur. Soms kan dat niet, bijvoorbeeld omdat een eik alleen kan groeien bij voldoende licht.
- Men is bang voor te veel kap.
- Er wordt te makkelijk gesproken over het vervangen van zo'n wal.

Berno vat het plan samen:

- De driedeling staat centraal.
- Contrast versterken (open – gesloten).
- Holt blijft holt.
- Strubben meer laten uitwaaiëren. Heidegordel om de strubben heen weer openmaken.
- Grafheuvels en paraboolduin weer goed zichtbaar maken.
- Galgenberg krijgt weer een centrale positie.
- Centrale deel behoudt landgoedkarakter. Lanen worden hersteld.

- In het zuidelijk deel langgerekte, open plekken, waardoor je de karrensporen en grafheuvels weer kunt zien.

Over de recreatiezones zegt Berno het volgende. In de begrazingsgebieden mogen geen honden komen. De doorgaande wegen blijven toegankelijk voor paarden en fietsers. Auto's mogen er in de toekomst niet meer doorheen. Er is nog niet besloten hoe dit gehandhaafd zal worden: met slagbomen of alleen met borden? Er komt geen schaapskooi. De schapen kunnen het hele jaar door buiten lopen. Voor zieke beesten bestaat al een schuur. De bestaande parkeerterreinen blijven in functie. Bij Schipborg wordt de parkeerplaats verplaatst naar de 'paardenbak' aan de doorgaande weg tussen Anloo en Schipborg.

Een reactie uit het publiek: er bestaan meerdere soorten paden. Niet alleen de brede en de smalste paadjes. Hier moet duidelijk onderscheid gemaakt worden wie waar mag komen. Sommigen maken zich zorgen om 'conflictsituaties' tussen ruiters, atb'ers, wandelaars et cetera. Staatsbosbeheer wil dit zoveel mogelijk voorkomen door de paadjes duidelijk te bestemmen en met de atb'ers om de tafel te gaan zitten.

Tot slot volgt een aantal beelden hoe het gebied er uit zal gaan zien als alle plannen werkelijkheid worden.

3 Toelichtende vragen

Na de presentatie van het conceptplan is er ruimte voor enkele vragen en reacties:

- In de presentatie miste iemand het onderwerp water: wat gebeurt er met het grondwaterpeil, vooral met betrekking tot de heidevelden (verdroging – vergrassing)? Begrazing en afsteken hebben in het verleden vergrassing van de heide niet voorkomen. Herman Brink reageert hierop: in het gebied zal weinig veranderen aan de waterhuishouding. We zitten hier op de Hondsrug, er is weinig geforceerde afvoer van water. Door de hoge archeologische waarde is de bodem 'heilig': er zal zo min mogelijk gegraven worden. We proberen wel het peil te verhogen in het gehele gebied van de Drentsche Aa. Bovendien komt in dit gebied met name een droog type heide voor. Begrazing biedt voldoende tegenwicht. De waterhuishouding wordt in het plan meegenomen.
- Heeft er afstemming plaatsgevonden met waterschap Hunze en Aa's? Ja.
- Hoe verloopt de procedure verder? Het plan wordt afgerond en daarna door Staatsbosbeheer goedgekeurd.
- Hebben andere organisaties ook te maken met het plan? Antwoord: ze worden wel bij de planvorming betrokken, maar het plan heeft geen invloed op het bestemmingsplan. Er is geen sprake van formele besluitvorming, dus ook geen formele inspraak. Staatsbosbeheer wil wel graag dat u meedenkt. Het moet een plan zijn met draagvlak.
- Wat zijn de kosten van uitvoering en beheer? Herman Brink geeft als antwoord dat hij dat nog niet precies weet. Eerst moet duidelijk zijn wat de ambities zijn van Staatsbosbeheer in

het gebied. Als dit aansluit bij wat overheden belangrijk vinden, zijn er wellicht mogelijkheden voor aanvullende financiering.

- Hoeveel tijd staat er gepland voor de uitvoering? Tien jaar.
- Iemand vreest dat de karrensporen verdwijnen als het gebied afgesloten wordt en er alleen nog maar schapen grazen. Groeien de karrensporen dicht? Reactie: Nee, dat is een kwestie van het juiste begrazingsbeheer.

4 Pauze

5 Per tafel een kleine workshop

Per tafel met zo'n tien personen vindt een kleine workshop plaats. De volgende vragen worden de bewoners voorgelegd:

1. Wat vindt u van het plan als geheel?
2. In het plan zijn allerlei maatregelen voorgesteld. Hoe denkt u hierover? Vindt u ze goed? Heeft u bedenkingen? Als u minpunten ziet, heeft u dan een voorstel voor verbeteringen?
3. In het plan komen verschillende soorten recreatiegebruik voor. Paardrijden, wandelen, atb, kamperen. Wilt u daar eens over nadenken? Bent u het ermee eens of juist niet? Waarom?
4. Mist u iets in het plan? Ruimte voor een verlanglijstje.

Men heeft een half uur de tijd om de vragen te beantwoorden.

6 Plenaire terugkoppeling

Tafel 1

1. *Plan als geheel:* We zijn het eens met het uitgangspunt cultuurhistorie. De aardkundige waarden moeten / kunnen beter benoemd worden.
2. *Afzonderlijke maatregelen:* Eens met de genoemde maatregelen.
3. *Recreatiegebruik:* Let op dat de parkeerdruk bij Annen niet te groot wordt. Mensen moeten dan te lang wandelen voordat ze in het gebied zijn.
4. *Verlanglijstje:* Verbind het gebied met de omgeving. Bijvoorbeeld door een tunneltje onder de N34 door te leggen. Geluidshinder is een aandachtspunt. Een oplossing is het planten van dichte begroeiing langs de N34. Organiseer 1x per jaar een atb-fietstocht. Motorcrossers kunnen we weren door op de grond liggende bomen.

Tafel 2

1. *Plan als geheel:* we zijn 'niet negatief' over het plan. Wel maken we ons enigszins zorgen over de manier van openhouden. Dit vraagt veel onderhoud. Gaat dat lukken? Wordt het niet te veel een park of te open of te gecultiveerd?
2. *Afzonderlijke maatregelen:* We zien liever geen afsluitbomen. Plaats gewoon een bordje welk soort gebruik wel en niet is toegestaan. Degene die zich er niet aan houden moeten wel in de kraag gevat worden.
3. *Recreatiegebruik:* Er bestaat enige zorg over toerisme en de daarbij horende drukte. Wat is de doelstelling van het plan? Willen we meer bekendheid, meer drukte, parkeerdruk?
4. *Verlanglijstje:* Stormbaan mag weg (mening niet door hele tafel gedeeld).

Extra opmerking 1: we vinden het jammer dat we niet de tijd gehad hebben om het plan eens goed te bekijken. Reactie: het concept-plan verschijnt eind november op internet ter inzage (www.drentscheaa.nl). Ook na vanavond zijn suggesties welkom. Op de site (en in de zaal) is een formulier te vinden waarop u uw ideeën kwijt kunt. De begeleidingscommissie komt eind november bij elkaar. Dan kunnen opmerkingen naar aanleiding van het concept plan meegenomen worden.

Extra opmerking 2: we zouden ook graag in een volgend stadium meedenken over het plan bijvoorbeeld in de vorm van een klankbordgroep.

Tafel 3

1. *Plan als geheel:* we vinden het een prima plan. Aandachtspunten: pas op voor overregulering en zet het niet te zwaar aan. De begrenzing is niet helemaal duidelijk door witte delen. In welk gebied zijn jullie iets van plan en waar niet?
2. *Afzonderlijke maatregelen:* Geen toevoegingen.
3. *Recreatiegebruik:* Het gebied moet toegankelijk blijven. De recreatieve druk speelt slechts een paar dagen per week. We kunnen de druk verdelen. Deze groep wil hier graag over doorpraten. Slagbomen zijn niet nodig. Een bordje bij de grote doorgangsroutes voldoet.
4. *Verlanglijstje:* Openstelling wegen. Ook de oost-west verbinding openhouden.

Tafel 4

1. *Plan als geheel:* Een goed plan. Strak plan. Openheid en geslotenheid zijn goed in balans in het plan. In het noordelijk deel wordt een behoorlijk deel gekapt. Dit is te groot om in een keer te doen. Het is beter om het in etappes te doen. Zorg: als na vijf jaar het geld op is, wat dan?
2. *Afzonderlijke maatregelen:* Het productiebos vormt een buffer voor de provinciale weg, dat is prima.
3. *Recreatiegebruik:* Onderschat het parkeerprobleem niet.
4. *Verlanglijstje:* We willen graag een 'klooiestukje' voor de kinderen. Ook moeten spirituele waarden een plek krijgen. Met name op de plekken waar weinig mensen (kunnen) komen. Mensen moeten weer de verbinding met het bos kunnen ervaren. Wat betreft het

defensiemonument: laat een paar dingen staan, maar niet alles. Het staat symbool voor de moderne geschiedenis. Geef schijnbare tegenstellingen een plek. Laat zien hoe belangrijk Drenthe is als erfgoed. Momenteel wordt niet de goede informatie doorgegeven. Alleen graf-graf-graf. Spreek niet over hunebedden maar over steenkamers, oer-drenthen, de aarde als moeder der moeders. Heeft Staatsbosbeheer ooit wel eens met een boom gecommuniceerd?

Tafel 5

1. *Plan als geheel:* We vinden het een goed plan, mooi, open, ruimtelijk. Bij de manier van ontbossen hebben we zo onze vraagtekens. Het moet geleidelijker, voorzichtiger.
2. *Afzonderlijke maatregelen:* de in een lijn geplaatste eiken (boswal) zouden we graag anders zien. Bijvoorbeeld een lijn fijnsparren (of groepsgewijs). Dit zorgt voor meer variatie (er zijn al veel eiken) en de fijnspar blijft het hele jaar groen.
3. *Recreatiegebruik:* Fietsers gebruiken het gebied om er doorheen te fietsen. Het lijkt ons een goed idee om het fietspad te verlengen richting Schipborg. Hierdoor wordt het gebied verbonden met een groter geheel. Daarnaast is de toegankelijkheid voor de bewoners van de Strubbenweg en de Holle Drift een aandachtspunt. Die huizen moeten ook in de winter bereikbaar blijven.
4. *Verlanglijstje:* Denk aan toegankelijkheid minder validen, ook degenen die niet met de auto kunnen komen. Meer bankjes. Hindernisbaan mag weg en heeft voor ons geen waarde.

Tafel 6

1. *Plan als geheel:* Het is een hartstikke mooi plan en past goed bij wat er al was. Momenteel is er veel achterstallig onderhoud, dit wordt met het plan verbeterd. Een vraag is of schapen wel de beste grazers zijn voor het gebied. Denk ook aan runderen, die ook houtige vegetatie eten.
2. *Afzonderlijke maatregelen:* Bezorgd over parkeervoorzieningen vanaf Annen, de schietbaan (moet nog gesaneerd worden?) en over gemengd gebruik atb'ers en paarden. Militaire objecten moeten we zonder meer behouden.
3. *Recreatiegebruik:* Toezicht is in de toekomst erg belangrijk. Gebruik het gebied zoals het bedoeld is. Aandachtspunt: afwatering vanaf tunneltje Annen. Dit recreatiegebiedje staat vaak blank.
4. *Verlanglijstje:* Plaats meer bankjes.

7 Afsluiting

Om 22.40 uur sluit Erik Opdam de bijeenkomst en geeft nog een korte samenvatting van de uitkomsten van de workshops. Over het algemeen staat men positief tegenover het plan. Het is belangrijk dat Staatsbosbeheer geleidelijk en zorgvuldig aan de gang gaat. Er zijn nog wel wat aantekeningen en wensen wat betreft het plan. Komt dit terug in het definitieve plan?

Berno Strootman reageert hierop. Hij is blij met de overall instemming en heeft een aantal goede suggesties gehoord. Daarnaast zijn er nog enkele discussiepunten, waarvan de stormbaan de meest in het oog springende is. Daarnaast moet er een balans gevonden worden tussen toegankelijkheid en niet alles toelaten. Er moeten dus nog enkele knopen doorgehakt worden. Veel suggesties van deze avond kunnen we echter zo verwerken.

Herman Brink is heel blij met algemene teneur. De positieve reacties zijn een steun in de rug. De conclusie van deze avond is dat we op de goede koers zitten. Het is plezierig dat er aandacht is voor onderdelen die soms wat afwijken. Als beheerders moeten we op zoek naar balans. De zorg bestaat dat er na deze eenmalige impuls geen geld meer is. Hierop kunnen we anticiperen door begroezing als maatregel.

Daarnaast willen we de spirituele kant ook een plek geven. Hier gaan we de komende tijd met een groep over nadenken. Dan gaan we hier verder mee dan we nu in het inrichtingsplan doen. Staatsbosbeheer wil hier graag een rol in vervullen.

Herman vindt het opzetten van een klankbordgroep voor de verdere uitvoering een goed idee. Hij doet nu nog geen toezeggingen. Hoe we het gaan aanpakken is nu nog onduidelijk. Degenen die hier belangstelling voor hebben kunnen hun gegevens achterlaten.

Tot slot heeft hij nog 2 mededelingen:

- Laat uw gegevens achter. Zo kunnen wij u op de hoogte houden hoe het verder gaat.
- Suggesties kunt u kwijt op het formulier en deponeren in de doos, of per post of per mail ons toesturen.

De avond wordt afgesloten met een borrel.